

สมเจตน์ ทองคำ. 2552. การจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มสัตว์ปีกหลังการระบาดของโรคไข้หวัดนก

ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาขารณสุขศาสตร์

มหาบัณฑิต สาขาวิชานามัยสิ่งแวดล้อม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รศ. กาญจนา นาคะพินธุ

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการจัดการฟาร์ม การจัดการสิ่งแวดล้อมในฟาร์มไก่ไข่ ในฟาร์ม 35 ฟาร์ม และศึกษาความรู้เรื่องโรคไข้หวัดนก ความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดนกของเกษตรกรผู้เลี้ยง จำนวน 86 คน ที่อยู่ในพื้นที่การระบาดของโรคไข้หวัดนกปี พ.ศ.2549 โดยทำการศึกษาในกลุ่มประชากรทั้งหมด ปัญหาที่พบในด้านการจัดการฟาร์มได้แก่ การไม่ใช้น้ำยามาเชื่อบริเวณทางเข้าฟาร์มและทางขึ้นโรงเรือน การที่ไม่มีความเข้มงวดในการบันทึกบุคคลและยานพาหนะเข้าออกฟาร์ม และการให้เด็กมาคลุกคลีและอาศัยอยู่ในบริเวณฟาร์ม ในส่วนของการจัดการสิ่งแวดล้อมปัญหาที่พบได้แก่ ไม่มีถังขยะในโรงเรือน การไม่แยกขยะทั่วไปกับขยะที่เกิดจากกิจกรรมการเลี้ยงไก่ กลิ่นที่เกิดจากน้ำเสียในกิจกรรมการล้างโรงเรือน ไม่มีโรงเรือนเก็บมูลไก่ซึ่งจะเป็นแหล่งแพร่เชื้อไข้หวัดนกได้ คุณภาพน้ำใช้ในฟาร์มไม่เหมาะสม และปัญหาในการใช้ตาข่ายกันเพื่อป้องกันสัตว์ชนิดอื่นเข้าโรงเรือน

ด้านความรู้ พบว่าเกษตรกรยังมีความรู้เกี่ยวกับโรคไข้หวัดนกที่ไม่ถูกต้อง คืออาการที่แสดงในคนและสัตว์ และความรุนแรงของโรค แหล่งที่สามารถพบเชื้อไข้หวัดนก และการป้องกันควบคุมโรคในกรณีที่มีการระบาดในพื้นที่โดยวิธีการทำลายเชื้อในจุดที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค จำนวนร้อยละ 72.1, 29.1 และ 24.4 ตามลำดับ ในส่วนของความรู้เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความรู้ที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับการปล่อยน้ำเสียจากกิจกรรมการล้างโรงเรือนให้ไหลออกด้านนอกโรงเรือนโดยไม่บำบัด การปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ถูกวิธีก่อนการนำมาใช้ในฟาร์ม การกำจัดซากไก่ด้วยวิธีการฝังที่ถูกต้อง และการแยกประเภทขยะที่เกิดจากกิจกรรมการเลี้ยงไก่และขยะทั่วไป จำนวนร้อยละ 22.1, 17.4, 11.6 และ 10.5 ตามลำดับ ด้านพฤติกรรมการป้องกันโรคไข้หวัดนกใน ส่วนของการป้องกันตนเอง พบว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติตนที่ไม่ถูกต้องและทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโรคไข้หวัดนก คือการไม่อาบน้ำก่อนและหลังปฏิบัติงานในฟาร์ม พฤติกรรมที่ไม่มีการล้างมือหลังจากที่สัมผัสสัตว์ปีกป่วยหรือตาย การรับประทานอาหารในบริเวณฟาร์มไก่ และการไม่จุ่มรองเท้าในน้ำยามาเชื่อก่อนและหลังการปฏิบัติงาน จำนวนร้อยละ 22.1, 12.8, 11.6 และ 5.8

ตามลำดับ ที่สำคัญคือการไม่สวมถุงมืออย่างในการกำจัดมูลไก่ ไม่มีการสวมเสื้อคลุมในการปฏิบัติงาน และไม่ใส่หน้ากากอนามัยหรือผ้าปิดจมูก จำนวนร้อยละ 8.1, 3.5 และ 2.3 ตามลำดับ ส่วนในด้านการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดนก พบปัญหาการปฏิบัติตนเกี่ยวกับ การไม่เปลี่ยนชุดหลังออกจากโรงเรือน การไม่แยกขยะทั่วไปและขยะจากกิจกรรมการเลี้ยงไก่ก่อนนำไปกำจัด และการไม่ล้างภาชนะอุปกรณ์ในโรงเรือนด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อ จำนวนร้อยละ 12.6, 2.3 และ 5.8 ตามลำดับ ในส่วนของการเฝ้าระวังโรคไข้หวัดนก พบเกษตรกรร้อยละ 11.0 ที่ยังไม่ทราบขั้นตอนการรายงานโรค และร้อยละ 29.0 ไม่เคยได้รับการฝึกซ้อมแผนการรองรับไข้หวัดนก

Somjate Thongdam. 2009. **Environmental Management in Poultry Farm Post Avian**

Influenza Outbreak, Tambon Banklang Muang District Nakhonphanom

Province. Master of Public Health Thesis in Environmental Health, Graduate School,
Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Ganjana Nathapindhu

ABSTRACT

The purpose of this descriptive study is to study the management of 35 poultry and layer farms environment and to study the knowledge of bird flu including the environment management and the behavior of preventing bird flu from 86 poultry farm owners who stay in the infectious area of bird flu in 2006. The study is done to the whole group of the population. The problems found that they don't use antiseptic wash to kill disease on the entrance of the farm and into the barn. The record of people coming in and out is not strict and they also allow children to play in the farms. For an environment management, there are problems of rubbish. They don't separate the general rubbish and the rubbish from poultry farms. Bad smell from cleaning the barns makes air and water pollution and there is no place to keep chicken's dirt which spreads the bird flu. The quality of water in the farm is not good and there is no fence to prevent other animals coming into the barns.

For knowledge about this disease, farmers don't have the right knowledge of bird flu, such as the symptom of disease in human and in animals as well as how serious the condition is, the place where the disease comes and how to control it and in order to halt the spread of the disease, they destroy the risk area so the knowledge of this is at 72.1%, 29.1% and 24.4 % respectively. For an environment management, the farmers don't understand how to manage it. They release waste water from the barn through the area outside without treating. They don't know the correct method to get good quality of water before using in the poultry farms. They don't know how to bury the dead chickens correctly and they don't separate the rubbish from feeding the chicken and rubbish in general. The knowledge of those fields in percentage is at 22.1, 17.4, 11.6 and 10.5 respectively. The percentage of 22.1, 12.8, 11.6 and 5.8 is about the behavior of preventing bird flu. It found that farmers don't behave themselves correctly so that they are at risk to be

infectious. They don't take a bath before and after working in the farms and they don't wash hands after touching the sick or the dead poultry. They also eat in the farm area and do not wash their shoes in the antiseptic wash before and after work. The most important thing is that they don't wear gloves when touching the chicken's dirt; they don't wear gowns and masks while working. The percentage on these activities is at 8.1, 3.5 and 2.3 respectively. For controlling the spreading of bird flu, the problems are from the farmers' behavior themselves. They don't change their clothes after coming out of the farms. They don't separate general rubbish and rubbish from feeding activity in the farms before destroying and they don't wash appliances using in the farms with antiseptic wash. The percentage of these behaviors is at 12.6, 2.3 and 5.8 respectively. For awareness of bird flu, the study found that 11.0% of farmers don't know the steps of reporting the disease and 29.0% have never had a training course for facing bird flu.